

РОЗДІЛ І. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

УДК 327.5Тайвань"19"

Олексій Алтухов,

кандидат історичних наук, доцент кафедри політології, правознавства та міжнародних відносин,

Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

ORCID ID: 0000-0001-7592-9488;

Ольга Бублик,

кандидат історичних наук, доцент кафедри політології, правознавства та міжнародних відносин,

Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

ORCID ID: 0000-0003-2280-7385;

Марина Русанова,

кандидат історичних наук, доцент кафедри політології, правознавства та міжнародних відносин,

Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

ORCID ID: 0000-0001-6818-4107

DOI 10.29038/2524-2679-2024-03-6-19

**«ТАЙВАНСЬКА ПРОБЛЕМА» В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН НАПРИКІНЦІ 40-х рр. ХХ ст.**

У статті розглянуто процес формування «тайванської проблеми» наприкінці 40-х рр. ХХ ст. Серед питань, які порушуються автором – нові тенденції китайської політики США в умовах перспективи поразки режиму Чан Кайши в 1948 р.; процес формування нового курсу щодо Тайваню (Формози) у 1948–1949 рр.; вплив на цей процес Державного секретаріату США, американського дипломатичного корпусу в Східній Азії, Комітету об'єднаних штабів Сполучених Штатів. Окремо розглянуто два плани

використання Тайваню в геостратегічній стратегії Вашингтону в період, який досліджується. У статті визначено, що ключовим планом було забезпечення евакуації китайських військ на чолі з Гомінданом і їх подальшу військову та економічну підтримку в боротьбі проти комуністів. Також зазначено, що розглядався й план передачі влади на острові прибічникам державного самовизначення місцевих аборигенів.

Унаслідок проведеного дослідження зроблено такі висновки. Можлива перемога Комуністичної партії Китаю (КПК) у громадянській війні в Китаї (1946–1949), а разом із нею – загроза поширення радянського впливу на значні райони Далекого Сходу обумовили побоювання Вашингтону щодо втрати своїх військово-стратегічних позицій у регіоні. Наприкінці 1948 р. у різних колах американського політичного істеблішменту, яка сформувалася навколо адміністрації президента Гаррі Трумена, оформлювалось уявлення про недопустимість можливого переходу під комуністичний контроль острова Тайвань. У зв'язку з цим наприкінці 1948 – на початку 1949 рр. Білий дім приступив до формування планів збереження свого геополітичного контролю над Формозою. Пріоритетним напрямом тайванської політики була подальша підтримка гомінданівської влади, яка мала під американським контролем зробити Тайвань неприступною фортецею на шляху для поширення радянського впливу в цій частині Східної Азії.

Відзначається, що в наступних статтях розглядатиметься подальша еволюція американської політики щодо Тайваню.

Ключові слова: Тайвань, Білий дім, Вашингтон, США, міжнародні відносини.

Oleksiy Altukhov,

State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University»,
ORCID ID: 0000-0001-7592-9488;

Olga Bublyk,

State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University»,
ORCID ID: 0000-0003-2280-7385;

Marina Rusanova,

State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University»,
ORCID ID: 0000-0001-6818-4107

«TAIWANESE PROBLEM» IN THE SYSTEM OF INTERNATIONAL RELATIONS IN THE LATE 40S OF THE 20TH CENTURY

The article examines the process of formation of the "Taiwan problem" in the late 1940s. Among the issues raised by the author: new trends in US Chinese policy in the context of the prospect of defeat of the Chiang Kai-shek regime in 1948; the process of forming a new course towards Taiwan (Formosa) in 1948–1949; the influence on this process of the US Secretariat of State, the American diplomatic corps in East Asia, and the United States Joint Staff Committee. Two plans for using Taiwan in Washington's geostrategic strategy during the period under study are separately considered. The article determined that the key plan was to ensure the evacuation of Chinese troops led by the Kuomintang and their further military and economic support in the fight against the communists.

The author also notes that a plan to transfer power on the island to supporters of state self-determination of local aborigines was also considered. As a result of the research, the author came to the following conclusions. The possible victory of the Chinese Communist Party (CCP) in the Chinese Civil War (1946–1949), and with it the threat of the spread of Soviet influence to large areas of the Far East, caused Washington to fear the loss of its military-strategic positions in the region. At the end of 1948, in various circles of the American political establishment, which had formed around the administration of President Harry Truman, the idea of the inadmissibility of a possible transition to communist control of the island of Taiwan was taking shape. In this regard, in late 1948 and early 1949, the White House began to formulate plans to maintain its geopolitical control over Formosa. The priority direction of Taiwan policy was the continued support of the Kuomintang authorities, which, under American control, was to make Taiwan an impregnable fortress on the way to the spread of Soviet influence in this part of East Asia.

It is noted that subsequent articles will examine the further evolution of American policy towards Taiwan.

Key words: Taiwan, White House, Washington, USA, international relations.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Визначення державного статусу Тайваню сьогодні є однією з ключових проблем сучасних міжнародних відносин, злободенність чого значно зросла в умовах кризи глобального порядку

останніх років. Попри те, що т. зв. «тайванське питання» оформилося на початковому етапі «холодної війни», проте на фоні збільшення регіональних амбіцій Китаю в період правління Сі Цзінпіна воно знову в центрі уваги світового співтовариства поруч із такими проблемами, як війни в Україні та Ізраїлі. Будь-яка спроба військово-політичної зміни статусу Тайваню може призвести до конфлікту двох найзначущих держав світу – США й КНР, який, урахувавши домінацію цих країн на глобальній та регіональній арені, може зробити його світовим. Відповідно до вищевикладеного, можемо говорити про актуальність усебічного дослідження тайванської проблеми, у тому числі і її історичних витоків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зародження тайванської проблеми, її розвиток у різні історичні періоди та сучасний стан неодноразово ставали об'єктом дослідження українських учених й експертів. Серед праць можна відзначити роботи Б. Гончара [1], Н. Городньої [2], В. Заблоцького [3], Л. Лещенко [4], В. Мельниченко [5], О. Набоки [6], П. Петріва [7], С. Проня [8], М. Тарана [9], О. Шевчука [10; 11], В. Юрчишина [12] і т. ін.

Попри це, багато аспектів історії зародження тайванської проблеми потребують подальшого вивчення та уточнення. Заповнення лакун у дослідженні цього питання допомагають опубліковані документи Державного департаменту США кінця 40-х XX ст. [12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20; 21; 22], які сьогодні стали доступні для широкого кола експертів і науковців. Саме цей документальний масив становить основу джерельної бази цієї статті.

Мета дослідження – на основі аналізу джерел, урахувавши результати вивчення проблеми вітчизняними науковцями, системно розглянути історичні витoki оформлення тайванської проблеми та її вплив на розвиток міжнародних відносин у 40-х – початку 50-х рр. XX ст.

Методологія дослідження складається із загальнонаукових принципів – багатофакторності, детермінізму, історизму, конкретності, об'єктивності, системності та цілісності. Події, які висвітлюються, розглядаються в їх взаємозв'язку й у сукупності виявлених історичних фактів.

Основними структуроутворювальними принципами статті є використання методів аналізу та синтезу, дедукції й індукції, узагальнення, поєднання історичного та логічного аналізу, методів емпіричних досліджень – аналіз документів, застосування історико-порівняльного, проблемно-хронологічного й системного методів.

Використання порівняльно-історичного методу надало можливість виявити характерні риси тайванської політики провідних держав – США, Китаю та СРСР – у досліджуваній період.

Проблемно-хронологічний метод дав можливість показати процес розвитку відносин у трикутнику Вашингтон – Пекін – Тайбей у часовій послідовності й динаміці.

Системний метод дав змогу виявити внутрішні та зовнішні чинники, які впливали на формування проблеми Тайваню та, таким чином, розглянути проблему в контексті міжнародних відносин, що склалися в Східній Азії наприкінці 40-х рр. ХХ ст.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Як відомо, у 1946 р. в Китаї розгорнулася громадянська війна між націоналістичним урядом на чолі з генералісимусом Чан Кайши (1887–1975) і китайськими комуністами (КПК) на чолі з Мао Цзедунем (1893–1976). Одночасно цей конфлікт можна вважати одним із перших і наймасштабніших локальних конфліктів «холодної війни», яка саме розгорталась у відносинах між США та СРСР. Попри непрості відносини з внутрішніми китайськими силами, яким наддержави надавали свій геополітичний патронаж, Вашингтон усе ж таки підтримав партію Гоміндан на чолі з Чан Кайши, а СРСР – КПК.

Війна мала динамічний характер, проте наприкінці 40-х рр. ХХ ст. ініціативу перехопили комуністи, які стрімко захоплювали одну за одною китайські провінції. У 1948 р. під загрозою вже були південні райони Китаю – регіону, де традиційно були сильними позиції Гоміндану.

Стало зрозуміло, що армія Чан Кайши близька до поразки. Особливо чутливо на це реагував Вашингтон, У зв'язку з цим, Білий дім, який у той період займала адміністрація президента-демократа Гаррі Трумена (1884–1972) приступив до пошуку альтернативних варіантів «стримання» комуністів у Східній Азії.

Починаючи з 1948 р., у геополітичних розрахунках Вашингтону все більше фігурував острів Тайвань (Формоза), який у 1945 р. був повернутий Китаю Японією, яка володіла ним із 1895 р.

Спираючись на опубліковані документи Державного департаменту США, які стосувалися міжнародних відносин та американської зовнішньої політики, активне обговорення стратегічного значення Тайваню для американських позицій у Тихому океані розпочалось у листопаді–грудні 1948 р.

Зокрема, 24 листопада 1948 р. звершилося створення «Меморандум» Об'єднаного комітету начальників штабів США, у якому відзначалося велике значення Тайваню в системі військово-політичної присутності США в Східній Азії та небажаність можливого захоплення острова китайськими комуністами.

У документі, зокрема, відзначалося, що в разі захоплення комуністами «стратегічно важливих районів країни, включаючи місця розміщення авіабаз, гаваней, прибережних залізничних терміналів», «зі стратегічного погляду, зростає потенційна цінність для Сполучених Штатів Формози, як військової бази, здатної для використання для постачання військ, стратегічних повітряних операцій, та контролю за судноплавними маршрутами» [17, с. 262].

Зі свого боку, відзначено, що «недружній контроль над Формозою» мав би дуже негативні стратегічні наслідки. Зокрема, такий розвиток подій порушить американський контроль над морськими шляхами між Японією та Малайзією, а також надасть можливості супротивнику для поширення контролю над островами Рюкю й Філіппінами [17, с. 262].

Також у документі відзначено важливість острова з погляду постачання продовольства до Японії, що послабить її потенціал у разі можливої війни із китайськими комуністами та СРСР.

Виходячи з вищезначеного, американські військові виступали за те, щоб за допомогою дипломатичних й економічних кроків для недопущення перемоги комуністів на Формозі, натомість створення там «адміністрації, дружної для Сполучених Штатів» [17, с. 262].

У цей період розглядалося кілька сценаріїв забезпечення встановлення вигідного для Вашингтону політичного режиму на Тайвані. Серед планів було проголошення автономії Формози або передача острова під контроль ООН у разі падіння режиму Чан Кайши.

6 грудня 1948 р. в Токіо відбулася неформальна зустріч голови відділу Державного департаменту США з планування зовнішньої політики Джорджа Фроста Кенана (1904–2005) із головнокомандувачем окупаційними військами США в Японії Дугласом Макартуром (1880–1964), на якій обговорювалися перспективи збереження військового контролю над Тайванем у разі поразки в материковому Китаї Гоміндану.

Кеннан висловив бажання дізнатися думку Макарура щодо перспектив США в Східній Азії в разі переходу острова під владу комуністів. Генерал заявив, що захоплення Формози «недружною силою призведе до розриву нашої оборонної лінії на Далекому Сході». «Наше окінавське вістря спису перебувало б під безпосередньою та постійною загрозою», – образно

зазначив Макартур [13, с. 263]. За його словами, до сих пір розвинена, добре укомплектована й оснащена база США на Окінаві, використовуючи військово-повітряні сили, давала змогу блокувати всі радянські аеродроми в Східній Азії – від Владивостока до Шанхаю, – та знищити будь-який десант у цьому регіоні. У разі ж устанавлення можливого контролю над Тайванем така перевага, на думку генерала, могла бути втрачена [13, с. 263].

Отже, уже перші обговорення питання про збереження контролю над Тайванем із представниками військової сфери показав Білому дому актуальність цього завдання щодо збереження своїх стратегічних позицій.

24 грудня 1948 р. відбулася засідання Ради національної безпеки та оборони (РНБО), у ході якого було, серед іншого, обговорено питання недопущення сценарію, згідно з яким Формоза потрапляла під владу КПК, що тоді сприймалося як синонім устанавленню радянського контролю. Пізніше, 14 січня 1949, рішення, прийняті на засіданні, покладено в основу доповідної записки тодішнього виконувача обов'язків Державного секретаря Роберта Ловетта (1895–1986) [14, с. 265].

Представлені в документі міркування Ловетт подав у вигляді трьох головних тез:

1. Державний департамент розділяв думку Об'єданого комітету начальників штабів, що стратегічним завданням є недопущення розповсюдження комуністів над Формозою;

2. Робилося припущення, що загроза встановлення комуністичної влади може реалізуватися не через уторгнення з материка, а через «класичну комуністичну техніку проникнення, яка передбачає підбурення мас до повстання»;

3. Відправка американських військово-морських кораблів і морської піхоти на острів не вважалася ефективним методом протидії можливому комуністичному повстанню, оскільки це тільки підбурить і посилить антиамериканські настрої» [14, с. 266].

У зв'язку з вищевикладеними міркуваннями Ловетт наполягав на тому, що першочерговим завданням є вживання економічних заходів. Насамперед, він рекомендував «спрямувати постачання військової допомоги США на Формозу». При цьому головними отримувачами цих постачань залишалися підконтрольні Гоміндану війська, які мали перенести свою штаб-квартиру на острів. Також він пропонував розпочати евакуацію на острів ключових китайських урядовців та їхніх родин. Метою цього повинна стати «розбудова бастіону, відділеного від материка» [14, с. 266].

Розроблено сценарій, за яким Гоміндан утрачав контроль і над Тайванем. Можливого комуністичному повстанню Ловетт пропонував протиставити народний плебісцит, організований під егідою ООН. Він був упевнений, що на цьому референдумі корінні формозці виступлять проти своїх китайських господарів. Отже, фактично пропонувалося протиставити можливому «експорту комуністичної революції» місцевий націоналізм.

При цьому в.о. Державного секретаря вважав недоречним пряме американське військове втручання в події на Формозі, вважаючи ще невичерпаними дипломатичні й політичні методи впливу на ситуацію.

Якщо ж ситуація вийде з-під контролю та, відповідно, постане потреба в армії США, то це мало подаватися публічно, не як відстоювання стратегічних інтересів, а «на принципах, які, найімовірніше матимуть підтримку в міжнародному співтоваристві, переважно спираючись на принцип самовизначення формозького народу» [14, с. 267].

«Це передбачає заохочення руху за формозьку автономію, який може закликати до протидії комуністам, якщо стане очевидним, що встановлення їхньої влади є можливим», – відзначав Ловетт [14, с. 267].

Водночас автор меморандуму ще раз наголошував, що такий сценарій можливий лише у випадку, коли буде вичерпаний увесь арсенал дипломатичних та політичних методів.

У той самий день Ловетт надав Трумену ще один Меморандум, у якому запропонував спрямувати на Формозу всі програми економічної допомоги, які раніше надавалися Китаю [15, с. 267].

Отже, аналізуючи документ, можемо сказати, що він складався з двох альтернативних сценаріїв дії. «План А» передбачав опору на китайський уряд, який мав евакуюватися на острів, продовжуючи отримувати військову й економічну підтримку США в боротьбі проти комуністів. Зі свого боку, реалізація «плану Б» передбачалась у разі початку прорадянського повстання на острові та полягала в підтримці місцевого руху за самовизначення.

Відзначимо, що розклад пріоритетів цього сценарію викликав незадоволення з боку частини представників американського дипломатичного корпусу. Зокрема, певний критицизм щодо продовження орієнтації на китайський уряд і сприяння його евакуації на Тайвань висловлював Генеральний консул у Тайбеї Кренц, який у своїй депеші Державному секретареві від 15 січня 1949 р. відстоював думку, що використання острова як останнього пункту Гоміндану в боротьбі проти комуністів тільки погіршить становище. Він був упевнений, що підтримка Чан Кайши може спровокувати виступи проти американців із боку місцевих мешканців. «Китайських військ, звичайно, достатньо для того, щоб упоратись із

тубільцями, але чи вистачить їхньої сили, щоб захистити американців проти реакції тубільців? Мені вважається, що це дуже сумнівно» [19, с. 268].

Кренц вважав, що ксенофобія та зверхність, із якою китайці ставилися до місцевих аборигенів, викликає відповідну ненависть до них і робить позиції Чан Кайши на острові нестійкими. «Нам треба враховувати, що навіть якщо ми підтримуємо Генералісімуса, ми не будемо популярними тут, хоча б тому, що ксенофобія китайських військових підбурила проти них місцеві клани», – писав консул [19, с. 268]. Він намагався Державний департамент підвести до думки, що потрібно зробити ставку саме на місцевий національний рух.

Прибічником подібного сценарію виступила також Франція. Зокрема, 18 січня 1949 р. заступник директора Управління у справах Далекого Сходу Джона Еллісон (1905–1978) повідомив у Вашингтон про те, що мав зустріч із радником французького уряду Жаном Дериданом (1906–2002). У бесіді французький посланець порушив питання про майбутній статус Тайваню, у випадку якщо материковий Китай остаточно підкориться комуністам. Деридан, як відзначив Еллісон, «не міг зрозуміти, чому Формоза обов'язково повинна залишатися китайцям» [16, с. 269].

Француз повідомив, що дізнався про «Формозьку лігу визволення», яка нещодавно випустила в Токіо брошуру, у якій проголошувала курс на автономію острова.

Зі свого боку, на французьке зондування цього питання Еллісон обережно відзначив: «я лише погодився з ним у тому, що проблема Формози була складною й, очевидно, зацікавленим народам довелося серйозно подумати над нею» [16, с. 270].

Ураховуючи його ухильну відповідь, можемо припустити, що офіційний Вашингтон усе ж таки схилився до того, аби діяти саме в контексті затвердженого «плану А».

Уже 19 січня адміністратор Фонду економічного співробітництва Пол Гоффман (1891–1974) розпочав консультації з представниками китайського уряду, у ході яких узгоджували розміри та головні пріоритети американського фінансування реконструкції Тайваню [18, с. 270]. Цей факт є одним із багатьох, що цей період Вашингтон продовжив робити ставку саме на китайський уряд, навіть в умовах його поразки на материку.

Тайвань продовжував використовуватися США як логістичний хаб для постачань зброї для продовження Гомінданом війни в Китаї. Серед іншого це викликало протести з боку прибічників національного самовизначення Тайваню. Зокрема, 26 січня 1949 р. до Генерального консула США в

Шанхаї Кебота звернувся лідер Ліги визволення Формози Джошуа Ляо. Висловлюючи занепокоєння з приводу повідомлення про нещодавнє прибуття в Тайвань чергової партії американської військової техніки, яка начебто спрямована на «полегшення гноблення» тайванців із боку центрального китайського уряду, він просив Вашингтон «зберігати хоча б нейтралітет у випадку “спонтанного” повстання на острові», а також закликав підрозділи американської армії сприяти роззброєнню урядових військ [20, с. 277].

Джошуа Ляо намагався запевнити консула, що «тубільці добре озброєні, навчені та “цього разу” впевнені в успіху». Він попереджував, що їх повстання почнеться після падіння Нанкіну, й особливо наголошував, що воно не є антиамериканським і спровокованим комуністами [20, с. 277].

Проте це зондування можливої підтримки незалежності Тайваню залишилося поза увагою Вашингтону. Наступного дня вивантаження американської військової техніки на Тайвані продовжилося. При цьому дві третини її направлено далі на материк, третина – розосереджена на острові [21, с. 277].

Водночас неодноразові протести з боку представників національного руху на Тайвані обумовлювали обережність Вашингтону в питаннях розміщення американських військ на острові. 10 лютого 1949 р. до Білого дому підготовлено черговий Меморандум Об'єднаного комітету начальників штабів, у якому рекомендовано «розмістити незначну кількість одиниць флоту, що мають утримуватися на відповідному рівні в порті або портах Формози. Їхня діяльність має обмежуватися береговою діяльністю, організацією технічного обслуговування, повітряного зв'язку та відпочинку» [22, с. 286].

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, на фоні зростаючого занепокоєння Вашингтону від загрози падіння гомінданівської влади в материковому Китаї наприкінці 40-х рр. ХХ ст. адміністрація президента Гаррі Трумена все більше схилилася до закріплення та посилення свого системного контролю над островом Тайвань. Можливі сценарії недопущення поширення комуністичної влади стали активно обговорюватися наприкінці 1948 р. – за рік до остаточного падіння режиму Чан Кайши на материковому Китаї в жовтні 1949 р.

Відзначимо, що за наявного консенсусу всередині політичного істеблішменту США щодо того, що Тайвань у будь-якому разі має залишитися під американським контролем, існували розбіжності щодо

того, на яку місцеву політичну силу зробити ставку. Аналіз документів тайванської політики Вашингтону наприкінці 1948 – на початку 1949 рр. показує, що існувало два можливі сценарії розвитку подій:

1. Продовження підтримки національного уряду Китаю навіть за умови його поразки на материку та евакуації на Тайвань;

2. Опора на місцеві національні сили, які виступали за самовизначення Формози.

Перебіг подій свідчить, що підтримка гомінданівського періоду в цей період усе ж таки залишалася пріоритетною, попри застороги, що це може спровокувати антиамериканські настрої на острові. Водночас розуміння цієї загрози обумовлювало обережність США в питаннях поширення свого впливу на Тайвані. Подальший розвиток американської політики протягом 40 – початку 50-х рр. ХХ ст. розглядатимуться в таких наукових статтях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончар Б., Таран, М. (1999). США – КНР і Тайвань: трикутник взаємодії і суперечностей в 90-і роки ХХ ст. / Академія наук вищої школи України. Вип. другий. Київ: Хрещатик, 22–31.

2. Городня, Н. Д. (2014). Східна Азія у зовнішній політиці США (1989–2013 рр.): монографія. Київ: «Прінт-Сервіс», 528 с. URL: http://library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/books/other/gorodnya_shidny_2014.pdf

3. Заблоцький, В. (2021). Протистояння двох Китаїв. Український тиждень. 24 лют. 2021. URL: <https://tyzhden.ua/protystoiannia-dvokh-kytaiv>

4. Лещенко, Л. О. (2000). Внутрішня і зовнішня політика КНР в контексті глобалізаційних процесів. *Збірник наукових праць: дослідження світової політики*, вип. 14, Київ: Ін-т світової економіки і міжнар. відносин НАН України, с. 72–82.

5. Мельниченко, В. В. (2008). «Тайванське питання» в працях вітчизняних та зарубіжних учених. *Історичний архів. Наукові студії*: зб. наук. праць Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, вип. 1, с. 179–184.

6. Набока, О. В. (2006). Тайвань та політика Великобританії на Далекому Сході в 20-х – 90-х роках ХІХ століття: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02. / Луганський нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 186 с.

7. Петрів, П. (2008). Новий президент Тайваню. *Демократична Україна*, 4 квіт., с. 5.

8. Пронь С. В. (1999). Тайванське питання та спроба його вирішення в сучасній китайській історіографії. *Наукові праці, т. 8: Історичні науки*. Миколаїв: МФ НаУКМА, с. 154–57.

9. Таран, М. А. (2002). «Тайванська проблема» в зовнішній політиці США в 1990-і рр.: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02. / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2002. 210 с.

10. Шевчук, О. В. (1999). Тайванська проблема в працях американського дослідника Джона Фербенка. *Південний архів. Історичні науки*: зб. наук. праць. Херсон, вип. I., с. 77–81.

11. Шевчук, О. В., Вовчук, Л. А., Погорєлова, І. С. (2016). Зовнішня політика країн АТР (1945–2000-і рр.): навч. посіб.; наук. ред. О. П. Тригуб. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 292 с.

12. Юрчишин В. (2022) Тайвань – не Україна. Разумков центр, 4 серп. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/taivan-ne-ukraina>

13. Memorandum of Conversation, by the Counselor of Embassy in the Philippines (Flexer) (1949). Tokyo, December 7, 1948. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 292, p. 263–264.

14. Memorandum by the Acting Secretary of State to President Truman. Washington (1949), January 14, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 293, p. 265–267.

15. Memorandum by the Acting Secretary of State to President Truman. Washington (1949), January 14, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 294, p. 267.

16. Memorandum of Conversation, by the Deputy Director of the Office of Far Eastern Affairs (Allison) (1949). Washington. January 18. 1949. *Foreign Relations of the United States. The Far East: China*, vol. IX Document, 296, p. 269–270.

17. Note by the Executive Secretary of the National Security Council (Souers) to the Council (1949). Washington. December 1, 1948. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 291, p. 262–264.

18. The Administrator of the Economic Cooperation Administration (Hoffman) to the Acting Secretary of State (1949) Washington, January 19, 1949. *Foreign Relations of the United States. The Far East: China*, vol. IX Document, 297, p. 270.

19. The Consul General at Taipei (Krentz) to the Secretary of State (1949). Taipei, January 15, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 295, p. 267–269.

20. The Consul General at Shanghai (Cabot) to the Secretary of State (1949). Shanghai, January 26, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 302, p. 277.

21. The Consul General at Taipei (Krentz) to the Secretary of State (1949). Taipei, January 27, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 303, p. 277.

22. Note by the Executive Secretary of the National Security Council (Souers) to the Council (1949). Washington. February 11, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 314, p. 284–286.

REFERENCES

1. Honchar, B., Taran, M. (1999). SShA – KNR i Taivan: trykutnyk vzaiemodii i superechnostei v 90-i roky KhKh st. Akademiia nauk vyshchoi shkoly Ukrainy. Vyp/ druhyi. Kyiv: Khreshchatyk, p. 22 p. 31 (in Ukrainian).

2. Horodnia, N. D. (2014). *Skhidna Aziia u zovnishnii politytsi SShA (1989 - 2013 rr.): monohrafiia*. Kyiv: «Print-Servis», 528 p. URL: http://library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/books/other/gorodnya_shidny_2014.pdf (in Ukrainian).
3. Zablotskyi, V. (2021). Protystoiannia dvokh Kytaiv. *Ukrainskyi Tyzhden*, 24 liutoho 2021. URL: <https://tyzhden.ua/protystoiannia-dvokh-kytaiv> (in Ukrainian).
4. Leshchenko, L. O. (2000). Vnutrishnia i zovnishnia polityka KNR v konteksti hlobalizatsiinykh protsesiv. *Zbirnyk nauko vykh prats: Doslidzhennia svitovoi polityky, vyp. 14. Kuiv: Instytut svitovoi ekonomiky i mizhnarodnykh vidnosyn NAN Ukrainy*, p. 72–82 (in Ukrainian).
5. Melnychenko, V. V. (2008). «Taivanske pytannia» v pratsiakh vitchyznianskykh ta zarubizhnykh uchenykh. *Istorychnyi arkhiv. Naukovi studii: zb. nauk. pr. Mykolaiv: ChDU im. Petra Mohyly, vyp. 1, p. 179–184* (in Ukrainian).
6. Naboka, O. V. (2006). Taivan ta polityka Velykobrytanii na Dalekomu Skhodi v 20-kh – 90-kh rokakh KhIKh stolittia: Dys... kand. ist. nauk: 07.00.02. *Luhanskyi natsionalnyi pedahohichnyi un-t im. Tarasa Shevchenka. Luhansk, 186 p.* (in Ukrainian).
7. Petriv, P. (2008). Novyi prezydent Taivaniu. *Demokratychna Ukraina*, 4 kvit., p. 5. (in Ukrainian).
8. Pron, S. V. (1999). Taivanske pytannia ta sprobha yoho vyrishennia v suchasni ky-taiskii istoriohrafii. *Naukovi pratsi, t. 8, Istorychni nauky. Mykolaiv: MF NaUKMA*, p. 154–157 (in Ukrainian).
9. Taran, M. A. (2002). «Taivanska problema» v zovnishnii politytsi SShA v 1990-i rr.: dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.02. *Kyivskyi natsionalnyi un-t im. Tarasa Shevchenka. Kyiv, 210 p.* (in Ukrainian).
10. Shevchuk, O. V. (1999). Taivanska problema v pratsiakh amerykanskooho doslidnyka Dzhona Ferbenka. *Pivdennyi arkhiv. Istorychni nauky: zb. nauk. prats. Kherson, vyp. I, p. 77–81* (in Ukrainian).
11. Shevchuk, O. V., Vovchuk, L. A., Pohorielova, I. S. (2016). Zovnishnia polityka krain ATR (1945 p 2000-i rr.): navchalnyi posibnyk; nauk. red. O. P. Tryhub. *Mykolaiv: vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly, 292 p.* (in Ukrainian).
12. Iurchyshyn, V. (2022). Taivan – ne Ukraina. *Razumkov tsentr. 4 serpnia 2022*. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/taivan-ne-ukraina> (in Ukrainian).
13. Memorandum of Conversation, by the Counselor of Embassy in the Philippines (Flexer) (1949) Tokyo, December 7, 1948. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 292, p. 263–264 (in English).
14. Memorandum by the Acting Secretary of State to President Truman. Washington (1949), January 14, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 293, p. 265–267 (in English).
15. Memorandum by the Acting Secretary of State to President Truman. Washington (1949), January 14, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 294, p. 267 (in English).
16. Memorandum of Conversation, by the Deputy Director of the Office of Far Eastern Affairs (Allison) (1949). Washington. January 18. 1949. *Foreign Relations of the United States. The Far East: China*, vol. IX Document, 296, p. 269 – 270 (in English).
17. Note by the Executive Secretary of the National Security Council (Souers) to the Council (1949). Washington. December 1, 1948. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 291, p. 262–264 (in English).

18. The Administrator of the Economic Cooperation Administration (Hoffman) to the Acting Secretary of State (1949) Washington, January 19, 1949. *Foreign Relations of the United States. The Far East: China*, vol. IX Document, 297, p. 270 (in English).

19. The Consul General at Taipei (Krentz) to the Secretary of State (1949). Taipei, January 15, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 295, p. 267–269 (in English).

20. The Consul General at Shanghai (Cabot) to the Secretary of State (1949). Shanghai, January 26, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 302, p. 277 (in English).

21. The Consul General at Taipei (Krentz) to the Secretary of State (1949). Taipei, January 27, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 303, p. 277 (in English).

22. Note by the Executive Secretary of the National Security Council (Souers) to the Council (1949). Washington. February 11, 1949. *Foreign Relations of the United States, The Far East: China*, vol. IX Document, 314? p. 284–286 (in English).

Матеріал надійшов до редакції 17.09.2024 р.

УДК 323.28(100):004.9.056

Олександр Гоманюк,

здобувач за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»,

alex.ua.man@gmail.com,

ORCID ID: 0009-0001-7635-6519,

DOI 10.29038/2524-2679-2024-03-19-34

КІБЕРЗАГРОЗИ ТА ГЛОБАЛЬНА БЕЗПЕКА: ВІД НАЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ДО МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ

У статті розглянуто питання кібербезпеки в сучасному світі, де інформаційні технології відіграють важливу роль у політичній, економічній та військовій сферах. Зростання цифрової інфраструктури супроводжується збільшенням кіберзагроз, які можуть бути спрямовані як проти держав, так і проти міжнародної спільноти. Увагу акцентовано на тому, що кібербезпека стає критично важливим аспектом національної